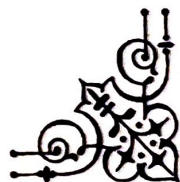

מילי דחס'דותא

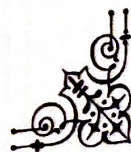

קונטרס מילי דחסידותא

מבוא לכל החפצים להבין את 'תורת החומרא',
ובו יוצעו לפני המעיינים השיקולים שיש להביא בחשבון
בבוא האדם השלם להחמיר ולהדר.
"כל השם ארחותיו בעולם הזה,
זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה"
(מו"ק ה.).

ע"א 1147 זלז

שעד כגרים תולין במאכולת, אבל ביאר שם הגאון המחבר ז"ל שאין בדם מאכולת מצויה בזמנינו אותו השיעור של כגרים, שביאר אותו במופתים חותכים, והוכיח לומר שנתקטנה המאכולת מכפי מידתה בדורות הראשונים, כשם שהוקטנו כמה עניינים בבריאה, ומכל מקום לעניין דינא מסיק דאנו לא נוכל להחמיר שלא לחלות במאכולת על פחות מכגרים ועוד, משום דכתמים דרבנן ובימי הגזירים הרי היה טעם מספיק שלא לגזור על פחות מכגרים ועוד, וכיוון שלא גזרו אף על פי שעל פי שניי הטבע בימינו ראוי לגזור, מכל מקום אין לנו לחדש גזירה מדעתנו. והדברים הם במקום שמצד הטעם של הגזירה ראוי הדבר לגזור במצב המחודש, מכל מקום אין לגזור כיוון שלא היה הדבר במצב זה בימי הגזירים, וקל וחומר הדבר בנידון דידן. שלא היה מצב כזה בימי הגזירים, והטעם גם כן איננו שייך כלל, שהרי לא גזרו כי אם על הנלתת ולא על היבש, ולא שייכי כל טעמי הגזירים כי אם על הנלתת, כמו שביארנו בבירור לעיל, שאין לנו שום מקום לחדש חומרא זו מדעתנו על דבר שבא במצב החדש. ואפילו לדברי החתם סופר (שו"ת חתם סופר, ח"ב סימן קפכ), דאסור לדעת מעיל צדקה הנ"ל, משום שעיקר כתמים גזרו בשביל הטהרות, ודרך אגב כיון שנאסרה נאסרה גם לבעלה, על כן בזמן הזה שאין לנו טהרות, אין לנו לחדש גזירה על דבר חדש, אף על פי שאנו חייבים בגזירה שנגזרה במנין בשיעור של כגרים ועוד גם בזמן הזה שאין לנו טהרות, מכל מקום למדנו שבמקום שאין הטעם נוהג והענין הוא מחודש אין שייך לגזור כהאי גוונא חומרא חדשה.

(שו"ת אורח משפט, או"ח סימן קיב)

(ח) כדי לקיים מה שנאמר "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם" (זכריה ח טז) נחזין מאד בעניין שלפנינו, שטובת כלל ישראל בארצנו תלויה בו, להשמר שלא לנטות ימין ושמאל מהכללים שנתנו לנו חז"ל בהוראת איסור והיתר. נא לעיין בש"ך (י"ד סימן רמב, קיצור בהנהגת הוראות איסור והיתר ס"ק ט), שם מצינו שכתב הרב המחבר: כשם שאסור להתיר את האיסור כך אסור לאסור את המותר אפילו בשל עובד כוכבים, ואפילו במקום שאין הפסד, מפני שעל הרוב יש בו צד הקל במקום אחר מחמת שנאסר והוי חומרא דאתי לידי קולא. ואף על פי שלפי הנראה לא יבוא מזה צד קולא — אסור, שאפשר שיתגלגל ויבוא קולא עד אחר מאה דברים, לפיכך אם הוצרך לאסור מחמת ספק או מחמת חומרא בזה, שאין האיסור ברור כשמש, צריך המורה לומר

שאין האיסור ברור אלא שאנו מחויבים להחמיר, וכל שכן אם המורה מתיר בשעת הדחק וכיוצא בו שיאמר לו כן. עד כאן דברי הרב בסעיף הזה.

מדברי הרב המחבר הנ"ל שהזהיר לאסור דבר המותר אפילו במקום שלפי סקירה הראשונה אין הפסד ניכר, אבל יוכל להיות שהחומרא תוליך אחר כך לידי הפסד או לצד הקל בדבר אחר, נמצנו למדין שכל שכן יש להיזהר להחמיר בדבר שאפשר להתיר על פי דין, אם החומרא גורמת תיכף ומיד להפסד הנראה לעינים, ועל אחת כמה וכמה אם ראינו בעינים פקוחות, שהאיסור לא רק שגרם להפסד גדול ורב לממונו וגופו של ישראל, והשפיל את כבוד הבריות עד ארץ, אלא גם גרם לחלול השם.

(י) יש לנו עוד ראייה מפורשת לזה שאסור לאסור דבר שמותר על פי דין, ממה שכתוב בספר קמח סולת בשם ברכי יוסף, וזה לשונו: "מי שאינו רוצה להטריח את עצמו בדין אחד למצא היתר והוא מוליך את עצמו לחומרא לטמא את הטהור אסורא קא עביד". עיין בספר אדמת קודש חלק י"ד כ"ג, ובירושלמי סוף פ"א דתרומה. אוסיף לעניין זה מה שאמרו חז"ל בהרבה מקומות שכוח דהיתרא עדיף. נא לעיין בגמרא ביצה (כ ע"ב) מה שפירש רש"י ז"ל על דברי הגמרא "וכי תימא כוח דהיתרא עדיף", וזה לשונו: "דהיתרא עדיף ליה טוב לו להשמיענו כוח דברי המתיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כוח האוסרין אינה ראייה, שהכל יכולים להחמיר אפילו בדבר המותר", עד כאן לשונו. יבין שמועה (כלל מו) כחא דהיתרא אף על גב דלית הלכתא עדיף טפי מכחא דאסורא והלכתא. מובן מאליו שמדברי רש"י יוצא שבעל ההוראה יכול להחמיר עליו ולא על אחרים. זה מפורש שם בתוס' בהדיא (ביצה שם ד"ה "וכי תימא") שכתב: "אבל איסורא אדם יכול להחמיר עליו בלא טעם" עד כאן לשונו.

(יא) מכל הראיות הנ"ל יוצא מפורש, שכל מורה הוראה צריך, אם תבוא איזו שאלה לפניו, להטריח את עצמו בתחילה למצא היתר, ואינו רשאי להחמיר על אחרים משום מידת חסידות ופרישות בדבר שאינו על פי הדין.

(שו"ת שרידי אש ח"ב סימן ד. הימזם הבהמות ע"י חשמוול, נספח ג מכתב ט)